

О. І. Никорак

Кушнірство

КУШНІРСТВО – промисел; вичинка шкурок (овечих, хутрових звірів) для пошиття верхнього зимового одягу (кожухів, кептарів), головних уборів. Ін. назва – кожухарство. К. активно розвивалося у р-нах, де займалися [вівчарством](#). Про давність цього заняття в Україні свідчить археол. матеріал. Як окреме ремесло К. виділилося у період Київ. Русі; уже тоді існували ремісн. майстерні, визначилися найважливіші центри К. На початк. етапах К. входило до сфери домаш. виробництва сіл та містечок, у яких були власні майстри-кушнірі. Упродовж наступ. сторіч розвивалося у формі цех. вироб-ва і кустар. промислів. У найбільших осередках К. переросло у художнє ремесло – в Карпатах, на Прикарпатті, Поділлі, Київщині, Слобожанщині. У середньовіччі в осередках найбільшої концентрації майстрів-кушнірів створювали профес. об'єдн. – цехи (Київ, Львів – 15 ст.; м. Старий Самбір, нині Львів. обл., 1603). У 17–18 ст. найбільшими осередками К. були м. Сколе та с. Славське (нині смт) на Львівщині. К. активізувалося після 1-ї світової війни; у селах Підгородці, Верхня Рожанка та Либохора (нині Сколів. р-ну Львів. обл.) шили кожухи, безрукавні кошушки («бунди», «камзолі», «друшляки»). На Гуцульщині К. відоме здавна. На межі 19–20 ст. до найбільших осередків К. належали міста Косів і Кути (нині смт; обидва – Івано-Фр. обл.). Ін. центри – с. Пістинь Косів. р-ну, міста Яремче і Тисмениця, смт Делятин і Ворохта (усі – Івано-Фр. обл.). У закарп. частині Гуцульщини К. займалися у м. Рахів Закарп. обл., селах Ясіня (нині смт) і Лазещина Рахів. р-ну; на буковинській – смт Путила і с. Селятин Путил. р-ну Чернів. обл. Відомими центрами К. були міста Теремовля, Чортків і Борщів на Тернопільщині. У 19 ст. К. славилися майстри міст Кам'янець-Подільський (нині Хмельн. обл.), Могилів-Подільський і Тульчин (обидва – нині Вінн. обл.), Богуслав (нині Київ. обл.), Зіньків, Гадяч, Лубни і Лохвиця (нині Полтав. обл.), Богодухів (нині Харків. обл.) та Охтирка (нині Сум. обл.), містечко Брусилів (нині смт Житомир. обл.). Сировиною для виготовлення виробів К. була натурал. шкіра, від 2-ї пол. 20 ст. – штучна. Ґатунки шкір: сириця, пергамент, шевро, сап'ян, замша, юхт та ін.; осн. техніки оздоблення: шиття, вишивка, аплікація, набивання металу, тиснення, ажурне вирізування, плетіння. Унаслідок мех. (згодом хім.) обробки шкіри досягали найрізноманітніших її фіз.-технол. властивостей та естет. якостей. Незважаючи на розмаїття худож. вирішення виробів кожного осередку, в них збережено заг.-укр. основу. К. занепало, залишилися часткові замовлення і домашнє вироб-во в Карпатах. К. в Україні має багаті мист. традиції, які становлять надійне підґрунтя для

інтеграції в сучасну художню культуру.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Сапожный, сыромятно-шорный и кожевенный промысел // Кустар. пром-сть в Киев. губ.: итоги анкет. и мест. обследования, проведен. Киев. губерн. земской управой по поручению Губерн. земского собрания. К., 1912;
2. Матейко К. І. Український народний одяг. К., 1977;
3. Горинь Г. Й. Шкіряні промисли західних областей України (друга половина XIX – початок XX ст.). К., 1986;
4. Николаева Т. А. Украинская народная одежда. Среднее Поднепровье. К., 1987;
5. Захарчук-Чугай Р. В. Художня обробка шкіри // Декор.-прикладне мистецтво. Л., 1992 (співавтор); Никорак О. І. Художня обробка шкіри // Укр. народознавство. К., 1994;
6. Білан М. С., Стельмашук Г. Г. Український стрій. Л., 2000;
7. Костенко Л. Шевський кустарний промысел на Лівобережному Поліссі (друга половина XIX – 60-і роки XX століття) // Сіверян. літопис. 2001. № 1;
8. Книш Б. В. Художні вироби зі шкіри на Гуцульщині (традиція і сучасність) // Вісн. Львів. АМ. 2003. Вип. 14;
9. Семенова О. Вироби кустарів-шкіряників Середньої Наддніпрянщини наприкінці XIX – у першій половині XX ст. // НТЕ. 2013. № 6.

Бібліографічний опис:

Кушнірство / О. І. Никорак// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-52585>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).